

Trekt TikTok de liberale democratie omver?

Door [Hans Van Willigenburg](#) - 28 december 2024

Geplaatst in [Democratie](#) - [Socialemedia](#) - [TikTok](#) - [Vrijheid](#) - [X](#)

Er valt dezer dagen nauwelijks meer een krant open te slaan of verslaggevers en columnisten hebben het over de infantiliserende werking van sociale media. Hier en daar vind je al de roep om bepaalde platforms te verbieden of ze aan een veel strenger toezicht te onderwerpen.

Vooral uit de gelederen van D66, met Marietje Schaake en Kees Verhoeven in de voorhoede, klinkt het geluid dat er bureaucratische lichamen geïnstalleerd moeten worden die, met hopelijk nieuwe wetgeving in handen, uit naam van 'democratische waarden' greep op onwelgevallige sociale media-platforms moeten krijgen.

In gewone mensentaal: zij willen dat de ongecontroleerde gedachtewisseling op die platforms gestopt wordt simpelweg omdat die een kant uitgaat die niet strookt met het gedachtegoed van D66.

Sociale media & de power game

Je hoeft de naam 'Elon Musk' maar te laten vallen of de mensen in de progressieve bubbel vallen over elkaar heen om hun walging over X (het door Musk overgenomen platform dat in een vorig leven Twitter heette) de vrije loop te laten. Hoewel ze absoluut een punt hebben als ze beweren dat Musk algoritmes zo laat afstellen dat zijn eigen berichten zichtbaarder worden op zijn eigen platform, en daarmee berichten van anderen naar achteren duwt, is niet het vermeende vals spelen hun uiteindelijke steen des aanstoots, maar de politiek-incorrecte *content* die vrijelijk op die platforms de ronde doet (ten faveure van radicaal-rechts).

Trekt TikTok de liberale democratie omver?

Want over de hoofdredacteuren van de 'kwaliteitskranten', die door diezelfde progressieve bubbel worden verheerlijkt als wél betrouwbare nieuwsbronnen, valt inzake partijdigheid eenvoudig, dat snappen zij ook wel, een dossier op te bouwen dat minstens zoveel vooringenomenheid laat zien als bij Musk (zie [mijn vorige artikel](#) over de verbeterde wijze waarop kranten hun eigen dogma's beschermen).

Je kunt er dan ook bijna vergif op innemen dat er de komende tijd, onder de vlag van 'desinformatie', pogingen gedaan gaan worden onwelgevallige platforms te disciplineren (let in dezen vooral op de EU!). En mocht je denken dat het om de regulering gaat van iets onschuldigs of irrelevanten waar vooral jongeren of verveelde personen doorheen scrollen, op zoek naar scherp geprijsd fastfood, leuke kleding, hippe make-up, een gezellige date of zomaar wat luchtige afleiding: vergis je niet!

Dat de aanstaande vicepresident van Amerika, JD Vance (een *intimus* van Musk), er al op gehint heeft dat regulering van X door de EU mogelijk consequenties heeft voor de opstelling van Amerika binnen de NAVO, en niet in voor Europa gunstige zin, bewijst eens te meer dat sociale media-platforms onmiskenbaar onderdeel zijn geworden van de *power game*. Meer nog dan dat: het zijn de nieuwe, vooruitgeschoven schaakstukken in het geopolitieke spel!

TikTok is retenslim

Het platform dat momenteel voor het meeste rumoer zorgt, is zonder twijfel het in Chinese handen zijnde TikTok. Uit de meeste verslagen van TikTokers, zowel enthousiastelingen als ex-verslaafden, komt naar voren dat TikTok in alles net een beetje lekkerder is (aan de positieve kant) en net een beetje verschrikkelijker (aan de negatieve kant) dan concurrenten als Facebook, Instagram of X.

'Nog sneller dan andere platforms heeft TikTok door wat je als gebruiker leuk vindt', zegt Paula Heeger, die naast influencer op TikTok ook anderen adviseert om effectievere TikTok-video's te maken. 'TikTok is nóg ingenieuzer in het aanbieden van video's die bij jouw voorkeur en belevingswereld aansluiten, waardoor het platform nóg een tikkeltje verslavender is. Bovendien zijn de video's extreem kort en compact. En heb je als influencer, bedrijf of politieke partij de mogelijkheid om razendsnel mee te liften op snel opkomende trends. Waardoor je ook met weinig volgers veel views kunt krijgen.'

Een deeltjesversneller

Dat TikTok zo retenslim is om de meest populaire video's binnen de kortste keren te detecteren en al even snel influencers weet te verleiden om ze verder te verspreiden, maakt dat het video's supersnel kan laten exploderen. En dat je een koffietentje, kledingstuk, afslankproduct, lekkernij of fitnessstrend nergens zo snel tot een opflakkerende hype kunt opstuwten als op TikTok.

In feite fungeert het platform als een deeltjesversneller: alles wat er aan wensen, verlangens, voorkeuren en aberraties in de maker of gebruiker aanwezig is, wordt door TikTok opgevangen en verhevigd. Heeger: 'Als je niet lekker in je vel zit, bijvoorbeeld, en je bent op zoek naar hulp om eruit te komen, is er geen platform waar je zo snel zoveel suggesties krijgt om er wat aan te doen. Alleen

Trekt TikTok de liberale democratie omver?

krijg je op TikTok dan in een keer *zóveel content* op je af dat je er bij wijze van spreken alleen maar depressiever van wordt. In plaats van je te laten reflecteren op jouw toestand heeft TikTok de neiging je er juist dieper in te zuigen. Dat geldt eigenlijk voor alles op TikTok: het accelereert. Naar het positieve of negatieve.'

Volgens de cynische wet dat een probleem pas bestaat als de elite het als problematisch begint te ervaren, zou je de recente uitslag bij de Roemeense presidentsverkiezingen als een 'doorbraak' voor TikTok kunnen beschouwen. Dankzij de pro-Russische kandidaat Calin Georgescu die vlak voor de verkiezingen zowat een *nobody* was, maar in korte tijd, ogenschijnlijk vanuit het niets, naar 23 procent van de stemmen klom (en daarmee de eerste ronde won), is TikTok niet alleen in Boekarest een flink stuk hogerop de agenda komen te staan, maar ook in Brussel, waar de verkoop van slaap- en hoofdpijnpillen wel eens ernstig zou kunnen toenemen als er straks naast Hongarije en Slowakije nog een derde lidstaat ingaat tegen de boycot-koers van de EU jegens Rusland.

Los van de vraag of Rusland de TikTok-campagnes van Georgescu rechtstreeks heeft gefinancierd en/of inhoudelijk aangestuurd, mag het als een blamage gelden dat zo'n groot percentage van de Roemeense bevolking aan de hand van een stroom TikTok-video's zijn stem heeft laten bepalen. En dat het hoogste rechtscollege van Roemenië de verkiezingsuitslag moest annuleren, was niet minder blamerend. Bij elkaar opgeteld toont het op ongelofelijke wijze de broosheid van onze liberale democratie. En te vrezen valt: niet alleen de Roemeense!

Inhoudelijke standpunten doen er niet meer toe

Zoals we uit eerdere verkiezingsonderzoeken weten en we dit jaar bevestigd hebben gezien in de presidentsrace in de VS neemt het belang van politiek-inhoudelijke discussies en verschillen af. Een steeds kleiner aantal kiezers laat campagne-boodschappen of politiek-inhoudelijke standpuntbepaling hun keuze in het stemhokje bepalen. De *wé*rkelijke beïnvloeding vindt plaats in niet-politieke omgevingen, zoals op Facebook tijdens de Trump-campagne van 2016.

Deze ontwikkeling verklaart wellicht waarom noch Harris, noch Trump tijdens hun respectievelijke campagnes ook maar een memorabel of coherent betoog over de toekomst van Amerika hebben gehouden: het doet er simpelweg niet meer toe. Zo hoefde Georgescu niet veel meer te doen dan op snel verspreide video's in een kerk te zitten, een beetje aan fitness te doen en zijn zorgen te uiten over inflatie om in korte tijd meer dan een vijfde van de Roemenen in te pakken (een door opgewekte gezinnen meegezongen pro-Georgescu-lied deed een extra duit in het digitale zakje). Sneller dan wie ook legde de pro-Russische kandidaat daarmee beslag op de hoogste prijs die er in het universum van de sociale media te winnen valt: *likeable*-zijn.

Dankzij TikTok.

In aanmerking genomen dat de gevestigde partijen in Roemenië als corrupt bekend staan en het hoogste rechtsorgaan van het land op weinig elegant wijze de uitslag van de eerste ronde van de presidentsverkiezingen ongeldig heeft moeten verklaren, wordt het razend spannend of de Roemeense

Trekt TikTok de liberale democratie omver?

kiezers bij de herhaling in groten getale tegen zichzelf zullen zeggen: 'Ik ben misleid door TikTok. Ik ga op een andere kandidaat stemmen.'

Want reken maar dat Georgescu een nummer gaat maken van de hoogst ongebruikelijke stap van de ongeldigverklaring, tenminste, als hij ook maar ietsje meer is dan de goedgemanierde, godvrezende christen waar hij in zijn video's gestalte aan probeert te geven. Waar hij tot voor kort bekend stond als 'de grote onbekende' zal hij in de aanloop naar de hernieuwde verkiezingen niemand minder zijn dan degene die het mikpunt is geweest van het politieke establishment, dat zijn TikTok-succes niet vertrouwd en zijn pad naar het presidentschap voorlopig heeft geblokkeerd. Die uitdagersrol zal hem mogelijk nog meer wind in de zeilen geven.

Inktzwarte toekomst van het vrije woord

Concluderend: de slag om het wel of niet reguleren van sociale media (en zo ja, hoe?) lijkt onafwendbaar. En zal, gelet op de prominente rol van Elon Musk in de aanstaande Trump-regering, op het allerhoogste niveau gevoerd gaan worden. Afgaand op wat er in Roemenië is gebeurd, lijkt een *free flowing* TikTok de natte droom van elk leger dat met hybride gevechtsstrategieën elders gewenste machtswisselingen wil afdwingen.

Ervan uitgaand dat TikTok inzake slimheid en sociale besmettelijkheid binnen afzienbare tijd nog weer overtroffen gaat worden en daarmee de druk zal toenemen om toezicht en regelgeving ten aanzien van sociale media uit te breiden, ziet de toekomst van het vrije woord er inktzwart uit.

Hans van Willigenburg (1963) is journalist, schrijver, dichter en podcastmaker. Zijn laatste boek is de interviewbundel ['Vrijheidsvuur'](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in het nieuwe jaar 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!